

ORIGINAL ARTICLE

The Application of Vowel Shift as a Phonetic Strategy for Prestige Saving among Immigrants Inhabited in City of Sanandaj, a Sociophonetics Research

Kourosh Karimi^{*1}, Shiva Ahmadi²

1. Ph.D. in General Linguistics, Farhangian University, Tehran, Iran.

2. M.A. in General Linguistics, University of Mohaghegh Ardabili, Ardabil, Iran.

Correspondence:

Kourosh Karimi

Email:

koroshsarzamin@gmail.com

Received: 31/May/2024

Accepted: 04/Jan/2025

How to cite:

Karimi, K.; Ahmadi, S (2024). The Application of Vowel Shift as a Phonetic Strategy for Prestige Saving among Immigrants Inhabited in City of Sanandaj, a Sociophonetics Research, 7 (28), 73-85.
(DOI: [10.30473/jl.2025.73258.1669](https://doi.org/10.30473/jl.2025.73258.1669))

ABSTRACT

This paper focuses on the substitution of the vowel /u:/ for /ʊ:/ and examines the phonetic changes in the Kurdish dialect spoken by the migrant community of native speakers of the Lailakhi dialect residing in Sanandaj. The main objective is to investigate the extent to which social factors influence language change in a context aimed at improving social status through changes known as “phonological strategies for status elevation.” Therefore, the authors aim to gain a deeper understanding of the mechanisms of language change and their impact on social identity by examining variables such as age, gender, and socio-economic status. The research data consists of 20 Kurdish words in which the vowel under investigation appears in the coda of syllable clusters. The distinctive feature between the Lailakhi and Ardalani dialects lies solely in the phonetic manifestation of this vowel. The study’s sample group consists of 30 respondents, selected using a systematic sampling method that considers a balanced distribution of gender, age, and social class factors. Each participant was asked to use the provided words in a sentence or expression. The results show a negative correlation between age and the use of the vowel /u:/, indicating a significant relationship between the two variables, where younger speakers tend to favor the Ardalani variant, which is perceived as more prestigious. Additionally, this tendency was found to be more pronounced among women compared to men and among higher socio-economic classes compared to lower socio-economic groups. These findings demonstrate the significant impact of social factors on language change. By introducing the concept of “phonological strategies for status elevation,” the study provides a theoretical framework that enhances the understanding of social dynamics in language change.

KEYWORDS

Sociolinguistics, Social Phonology, Linguistic Prestige, Status Elevation Strategy, Native Identity, Lailakhi and Ardalani Dialects.

Introduction

"Social prestige" is considered one of the key concepts in sociolinguistics, meaning that speakers make deliberate changes to their language to achieve a higher social status or conform to a specific language group. Among the most notable of these changes is the Great Vowel Shift in English (between 1350 and 1700), which reflects the influence of social factors on the phonetic system of the language and can be studied in the context of sociophonetics (Stockwell and Minkova, 2002: 2-3). In the Kurdish language, one notable vowel change involves native speakers of the Lailakhi dialect who have settled in the city of Sanandaj through immigration. These speakers are driven to use the Ardalani Kurdish dialect in an attempt to assimilate with the host society and conceal the phonetic characteristics of their own dialect. Inspired by this research approach, the following article examines the effect of social factors on phonetic changes among the speakers of the target community (Lailakhi immigrants living in Sanandaj). The aim is to achieve a deeper understanding of the mechanisms and types of linguistic changes involved in constructing the new social identity of Lailakhi speakers in Sanandaj by analyzing the impact of demographic variables such as age, gender, and socioeconomic status.

Research questions

Since the Lailakhi immigrant community, upon entering the host society or even beforehand, recognizes its linguistic differences from the Ardalani dialect in the production of certain vowels, they make changes in the phonetic aspects of their dialect in an effort to achieve possible homogeneity and adaptation. One of the most noticeable differences is the removal of the raised and rounded mid vowel [ɤ:] and its replacement with the closed, rounded back vowel [u:], which is a phonetic characteristic of the Ardalani dialect. This article aims to determine the extent to which social factors such as age, gender, and social class influence the effort and desire to adapt to the host society, which falls under the category of sociolinguistic studies. The following questions guide this inquiry:

1. Is there a correlation between age and the use of /u:/ in final position?
2. Are those who live in higher-class residences in Sanandaj more conscious of their pronunciation in the Ardalani dialect?
3. Is gender a determining factor for dialect sensitivity among Lailakhi migrants to Sanandaj, particularly regarding the use of /u:/ in final position?

Literature review

No serious work has been done to investigate the role of social factors in phonetic changes in the Kurdish language, despite the increasing interest in research within the fields of sociolinguistics and sociophonetics. Among these works is Marion Schulte's (2023) study entitled "Sociophonetics in Dublin Area English." Gafter (2019) examined the social phonetics of modern Hebrew and considered the phonetic diversity in everyday Hebrew speech to be socially meaningful and interpretable. Hallett (2016), in a work titled "A Sociological Analysis of Vowel Phonetic Variation in Southern Black American English," analyzes the acoustic characteristics of this spoken variety through a sociophonetic lens, employing quantitative analysis.

Research methodology

The present study is classified as qualitative-quantitative research due to the nature of the data and the method of analysis. The statistical population of respondents was selected through systematic sampling, taking into account the characteristics of age, gender, and social class, ensuring an equal distribution across each of these indicators. The gender distribution of respondents included 15 men and 15 women, all within the age range of 18 to 55 years.

Due to the challenges of accurately identifying the social class of the respondents, residents of the central and affluent areas of Sanandaj were used as representatives of the affluent social

class. In contrast, residents of the separate urban area of Naysar, considered a marginal area of the city and primarily composed of seasonal workers and low-income groups, were also included. A common denominator among all respondents was that they were native speakers of Lailakhi who had migrated between 10 and 20 years ago.

Another important consideration in relation to the nature of ethnographic research and related fields is the need to provide a more natural environment and greater opportunities for interviewing these individuals, which requires significant time and effort. During the research implementation phase, a set of 20 words common to both the Ardalani and Lailakhi dialects, featuring dialectal variation in the pronunciation of [u:] at the syllable apex of consonant clusters, was prepared and presented to the respondents. In the subsequent phase, they were asked to use each of these words in a sentence or idiom as it naturally occurs in their speech, and each response was recorded separately in a file.

Research finding

The findings of the study indicate that a range of Lailakhi speakers living in Sanandaj city, influenced by factors such as age, gender, and social class, exhibit a wide variety of phonetic changes to the mid-rounded vowel [u:] in the syllable peak position of the words in question. When a change occurs, they replace it with the back-rounded closed vowel [u:]. In contrast, another group pronounces the desired vowel as they do in their native dialect, without any effort to alter it. Younger speakers (those lower in age) demonstrate a greater willingness (higher tendency) to shift toward the Ardalani dialect. Additionally, the percentage of females using [u:] in their daily speech is higher compared to males. Furthermore, residents from more affluent areas tend to use the Ardalani variety, the vowel [u:], and more authoritative linguistic forms, in contrast to those from less affluent areas.

Speaker	Gender	age	Residential place	No of [u:]	of % [u:]	No of [u:]	of [u:] %
۱	F	۲۰	NDUD	۵	۲۵	۱۵	۷۵
۲	F	۳۴	NDUD	۸	۴۰	۱۲	۶۰
۳	F	۲۵	NDUD	۴	۲۰	۱۶	۸۰
۴	F	۱۸	NDUD	۷	۳۵	۱۳	۶۵
۵	F	۱۷	NDUD	۱۰	۵۰	۱۰	۵۰
۶	F	۱۹	NDUD	۶	۳۰	۱۴	۷۰
۷	F	۲۵	NDUD	۷	۳۵	۱۳	۶۵
۸	F	۴۵	CS	۳	۱۵	۱۷	۸۵
۹	F	۲۵	CS	۴	۲۰	۱۶	۸۰
۱۰	F	۵۴	CS	۵	۲۵	۱۵	۷۵
۱۱	F	۴۰	CS	۸	۴۰	۱۲	۶۰
۱۲	F	۳۸	CS	۲	۱۰	۱۸	۹۰
۱۳	F	۳۵	CS	۴	۲۰	۱۶	۸۰
۱۴	F	۲۶	CS	۶	۳۰	۱۴	۷۰
۱۵	F	۵۱	CS	۸	۴۰	۱۲	۶۰
۱۶	M	۵۴	NDUD	۱۰	۵۰	۱۰	۵۰
۱۷	M	۲۶	NDUD	۵	۲۵	۱۵	۷۵
۱۸	M	۱۹	NDUD	۶	۳۰	۱۴	۷۰
۱۹	M	۲۵	NDUD	۹	۴۵	۱۱	۵۵
۲۰	M	۴۳	NDUD	۷	۳۵	۱۳	۶۵

Speaker	Gender	age	Residential place	No of [u:]	of % [u:]	No of [:u]	of [u:] %
۲۱	M	۵۰	NDUD	۱۱	۵۵	۹	۴۵
۲۲	M	۲۳	NDUD	۶	۳۰	۱۴	۷۰
۲۳	M	۱۸	NDUD	۸	۴۰	۱۲	۶۰
۲۴	M	۱۹	CS	۱۴	۷۰	۶	۳۰
۲۵	M	۲۶	CS	۲	۱۰	۱۸	۹۰
۲۶	M	۲۰	CS	۸	۴۰	۱۲	۶۰
۲۷	M	۴۶	CS	۹	۴۵	۱۱	۵۵
۲۸	M	۴۲	CS	۷	۳۵	۱۳	۶۵
۲۹	M	۲۳	CS	۸	۴۰	۱۲	۶۰
۳۰	M	۲۵	CS	۵	۲۵	۱۵	۷۵
SUM	-	-	-	۲۰۴	۳۴%	۳۹۶	۶۶%

Conclusion

There is a strong negative correlation between age and the use of /u:/ in final position, with most speakers from the younger generation demonstrating very high percentages of final [u:] usage in relevant words. Those who reside in higher-class neighborhoods are more careful about their dialect and pay close attention to the aforementioned adaptation. Additionally, gender is a determining factor for dialect sensitivity among Lailakhi migrants in Sanandaj, particularly concerning the use of /u:/ in final position. Ultimately, all these observations can be classified under the newly coined expression "PSA" or "Prestige Saving Act" in the Kurdish language.

Keywords

Sociolinguistics, Social Phonology, Linguistic Prestige, Status Elevation Strategy, Native Identity, Lailakhi and Ardalani Dialects.

«مقاله پژوهشی»

کاربست دگرگونی واکه‌ای به مثابه راهبرد آوایی ارتقاء منزلت در جامعه مهاجران ساکن شهرستان سنندج: جستاری در آواشناسی اجتماعی

کوروش کریمی*، شیوا احمدی^۲

چکیده

جستار حاضر با تاکید بر جایگزینی واکه /u:/ به جای /ɤ:/، به بررسی تغییرات آوایی در گویش کردی مهاجران گویشور بومی کردی لیلخی ساکن در سنندج می‌پردازد. به عبارتی هدف اصلی، بررسی میزان تأثیر عوامل اجتماعی بر تغییرات زبانی در یک بافتار اجتماعی است که با هدف بهبود جایگاه اجتماعی از طریق اعمال تغییراتی موسوم به «راهبردهای آوایی ارتقاء منزلت» است. لذا نگارندگان قصد دارند که از دریچه بررسی متغیرهایی مانند سن، جنسیت و وضعیت اجتماعی-اقتصادی به درک عمیق‌تری از مکانیسم‌های تغییر زبان و تأثیر آن‌ها بر هویت اجتماعی دست یابند. داده‌های پژوهش شامل ۲۰ واژه در زبان کردی است که واکه مورد بررسی در جایگاه قله هجای خوشه همخوانی قرار گرفته و فصل ممیز میان آن‌ها در دو گویش لیلخی و اردلانی تنها در تظاهر آوایی این واکه نهفته است. جامعه آماری پژوهش نیز مشتمل بر ۳۰ پرسش‌شونده هستند که به روش نمونه‌گیری نظام‌مند و با در نظر گرفتن توزیع همسان فاکتورهای جنسیت، سن و طبقه اجتماعی انتخاب شده و از آن‌ها خواسته شد هر کدام از واژه‌هایی که در اختیار دارند را در قالب یک جمله یا اصطلاح بیان کنند. نتایج حاصل از تحقیق نشان می‌دهند که همبستگی منفی بین سن و استفاده از واکه /u:/ بیان‌گر رابطه معنادار میان این دو است بدین ترتیب که زبان‌ورزان جوان‌تر تمایل بیشتری به استفاده از گونه اردلانی به‌عنوان گونه معتبرتر دارند. در قسمت دیگر نیز مشخص شد که این تمایل در زنان به نسبت مردان و همچنین در اقشار مرفه‌تر جامعه به مراتب بیش از اقشار کم‌برخوردار می‌باشد. این یافته‌ها نشان‌دهنده تأثیر معنادار عوامل اجتماعی بر تغییرات زبان است و این پژوهش با ارائه مفهوم «راهبردهای آوایی ارتقاء منزلت» به عنوان چارچوبی نظری، به فهم بهتر پویایی‌های اجتماعی در تغییر زبان کمک می‌کند.

واژه‌های کلیدی

زبان‌شناسی اجتماعی، آواشناسی اجتماعی، اعتبار زبانی، راهبرد ارتقاء منزلت، هویت بومی، گویش‌های لیلخی و اردلانی.

۱. دکتری زبان‌شناسی همگانی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران.
۲. کارشناسی ارشد زبان‌شناسی همگانی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران.

نویسنده مسئول:

کوروش کریمی

رایانامه: koroshsarzamin@gmail.com

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۱/۱۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۱۰/۱۵

استناد به این مقاله:

کریمی، کوروش؛ احمدی، شیوا (۱۴۰۳).
کاربست دگرگونی واکه‌ای به مثابه راهبرد
آوایی ارتقاء منزلت در جامعه مهاجران ساکن
شهرستان سنندج: جستاری در آواشناسی
اجتماعی، ۷ (۲۸)، ۷۳-۸۵.

(DOI: [10.30473/il.2025.73258.1669](https://doi.org/10.30473/il.2025.73258.1669))

مقدمه

از جمله ویژگی‌های بارز زبان انسانی، فارغ از مشخصه‌های ذاتی و رده‌شناختی، پویایی و تحول‌پذیری آن در سطوح گوناگون است. این دست‌تغییرات مولود و متأثر از عوامل بیرونی همچون فاکتورهای اجتماعی، سیاسی، فردی و فرهنگی می‌باشد. بررسی این تغییرات به طور اعم در دایره پژوهش‌های زبان‌شناختی و واکاوی تاثیر عوامل اجتماعی بر زبان به صورت اخص در قالب جستارهای مبتنی بر زبان‌شناسی اجتماعی بررسی می‌شود. به بیان دیگر زبان‌شناسی اجتماعی به بررسی چگونگی تاثیر عوامل اجتماعی بر استفاده و تغییر زبان می‌پردازد که از این میان مفهوم "وجهه اجتماعی" یکی از مفاهیم کلیدی در این زمینه محسوب می‌گردد که بنابه تعریف، گویشوران برای دستیابی به جایگاه اجتماعی بالاتر یا تطابق با یک گروه زبانی خاص، تغییراتی عمده در زبان خود ایجاد می‌کنند.

از جمله راهبردهای ارتقاء منزلت، اعمال تغییرات آوایی آگاهانه در زبان است که بازتابی از شرایط اجتماعی محسوب می‌گردد. از جمله مشهورترین این دست‌تغییرات، می‌توان به تغییر بزرگ واکه‌ای^۱ زبان انگلیسی (بین سال‌های ۱۳۵۰ تا ۱۷۰۰ میلادی) اشاره کرد که بیان‌گر تاثیر عوامل اجتماعی بر نظام آوایی زبان بوده است و می‌توان آن‌ها را در قالب آواشناسی اجتماعی بررسی کرد (استاکول و مینکووا،^۲ ۲۰۰۲: ۳-۲). در واقع تحولات آوایی در تمامی زبان‌ها امری ممکن بوده و زبان‌کردی نیز از این قاعده مستثنی نیست. البته در اینجا بایستی خاطر نشان کرد که زبان‌کردی طیف وسیعی از گونه‌ها را شامل می‌شود. مک‌کاروس^۳ (۲۰۰۷) در دسته‌بندی زبان‌کردی قائل به سه‌گانه‌کردی شمال یا کرمانجی، کردی مرکزی با دو زیرشاخه اصلی سورانی و مکریانی و کردی جنوبی است. در این میان گویش غالب شهر سنندج موسوم به گویش اردلانی از زیرمجموعه‌های گویشی کردی سورانی قرار دارد. شایان ذکر است که علاوه بر تقسیم‌بندی‌های فوق برخی از گونه‌ها در هر زبان بواسطه توزیع جغرافیایی و تمرکز گویشوران آن در مناطق شهری، در کنار پیشینه نوشتاری و کاربرد آن در ادبیات مکتوب به مثابه گونه معیار و معتبرتر معرفی شده و اردلانی نیز حائز چنین ویژگی است. در دیگر دست‌اما گونه لیلای قرار دارد که محمدی (۲۰۱۵) گستره

جغرافیایی این گونه را شامل شهرهای قروه، دهگلان، دیواندره و بخش‌هایی از کامیاران در کردستان ایران معرفی می‌کند (محمدی و علی‌نژاد: ۲۰۱۵، ۴۲). در این میان گویشوران بومی گونه لیلای که به واسطه مهاجرت در شهر سنندج سکنی گزیده‌اند و در تلاش برای همگونی با جامعه میزبان و پنهان کردن مشخصه‌های آوایی گونه خود به استفاده از گویش کردی اردلانی سوق داده می‌شوند. جستار پیش رو با الهام از این رویکرد پژوهشی به دنبال تاثیر عوامل اجتماعی بر تغییرات آوایی در گویشوران جامعه هدف (مهاجران لیلای ساکن سنندج) است تا با واکاوی تاثیر متغیرهای جمعیت‌شناختی چون سن، جنسیت و وضعیت اجتماعی-اقتصادی به درک عمیق‌تری از سازکارها و انواع تغییرات زبانی در بر ساخت هویت اجتماعی جدید گویشوران لیلای ساکن در شهر سنندج نائل گردد. نگارندگان برای دستیابی به این هدف از تحلیل آوایی واژه‌هایی از زبان کردی که حاوی واکه /u:/ در جایگاه قله هجا و چگونگی بیان آن استفاده کرده‌اند. علت انتخاب این واکه ناشی از این امر است که طرز تلفظ آن بیان‌گر هویت بومی گویشور است؛ بدین ترتیب که در گویش لیلای این واکه به صورت /u:/ و در اردلانی /u:/ تلفظ می‌گردد. با این توصیف، جستار حاضر در تلاش است تا با تمرکز بر گویشوران لیلای ساکن در شهر سنندج، علت تغییرات واکه‌ای تبدیل /u:/ به /u:/ را که به صورت خودآگاه بر واژه‌های حاوی این جزء آوایی در ساخت هجایی اعمال می‌شود، از منظر زبان‌شناسی اجتماعی بررسی و تحلیل کند.

بیان مسأله

یکی از دوگانه‌های مطرح در زبان‌شناسی جدید، دوگانه زبان‌شناسی اجتماعی و جامعه‌شناسی زبان است؛ بدین ترتیب که در گزینه اول تأثیرات جامعه و هنجارهای اجتماعی بر زبان و در دومی بررسی تأثیر زبان بر جامعه مطالعه می‌شود. از نظر گامپرز^۴ (۲۰۰۸)، زبان‌شناسی اجتماعی از جمله مطالعات توصیفی‌ای است که به بررسی تأثیر عوامل اجتماعی از جمله هنجارهای فرهنگی، انتظارات و بافت جامعه بر چگونگی کاربرد زبان می‌پردازد. با این توضیح، جستار حاضر که با هدف بررسی تاثیر عوامل بیرونی بر زبان یک گروه اجتماعی تدوین شده است، در زمره مطالعات زبان‌شناسی اجتماعی قرار دارد.

1. Great vowel change

2. Stockwell, Robert Minkova, Donka

3. Mccarus, E. M.

4. Gumperz, John J.

امر می‌توان به پژوهش‌های لب‌او^۲ (۱۹۷۲)، گال^۳ (۱۹۷۸) و میلروی^۴ (۱۹۸۰) اشاره کرد که در اقصی نقاط دنیا، اقشار فرودست جامعه مجذوب فرم‌های زبانی معتبر شهری مآبانه می‌شوند و تمایل دارند به خاطر حفظ اعتبار یا ارتقاء به موقعیت‌های اجتماعی بالاتر، آن‌ها را فراگیرند و یا در گفتار روزمره خود به کار برند. با این توصیف می‌توان یکی از رایج‌ترین پیامدهای رایج شهرنشینی و مهاجرت از نواحی روستایی به مناطق شهری را در همگونی و انطباق با جامعه میزبان از طریق تحولات زبانی دانست.

از آنجا که جامعه مهاجران لیلای پس از ورود به جامعه میزبان و یا پیش از آن متوجه تمایزات زبانی خود با گویش اردلانی در تولید برخی واکه‌ها می‌شوند، لذا در تلاش برای همگونی و انطباق ممکن، دست به پاره‌ای تغییرات در حوزه آوایی گویش خود می‌زنند که یکی از بارزترین این تمایزات، واکه میانی افراشته و گرد [u:] در کلماتی همچون /du:/ به معنی «عدد دو» و /b:utʃɑ/ به معنی «چرا» است که آن را با واکه پسین بسته گرد [u:] به عنوان یکی از مشخصه‌های آوایی گویش اردلانی جایگزین می‌کنند. گفتنی است که صرف عامل مهاجر بودن و ورود به جامعه میزبان دلیل این جایگزینی نیست و کاربران زبانی به درجات مختلفی از این راهبرد استفاده می‌کنند. پژوهش‌هایی از این دست می‌توانند میزان تاثیرگذاری عوامل اجتماعی و جمعیت‌شناختی چون سن، جنسیت و طبقه اجتماعی بر تلاش و تمایل به همگونی و انطباق با جامعه میزبان را مشخص سازند.

پیشینه تحقیق

علی‌رغم اقبال فزاینده‌ای که در دوران اخیر به پژوهش‌های حوزه زبان‌شناسی اجتماعی و آواشناسی اجتماعی در دنیا شده است، با نگاهی بر پیشینه مطالعات زبان‌کردی می‌توان دریافت که کارهای جدی در رابطه با بررسی نقش عوامل اجتماعی بر تغییرات آوایی در این زبان صورت نگرفته است؛ در ادامه به مهمترین پژوهش‌های این حوزه می‌پردازیم. از جمله این آثار می‌توان به پژوهش ماریون شولت^۵ (۲۰۲۳) با عنوان «آواشناسی اجتماعی در انگلیسی ناحیه دویلین» اشاره کرد. شولت در این مقاله نشان می‌دهد که چگونه نابرابری‌های اجتماعی و زبان به وسیله موضعی که گویشوران

به عقیده هانی^۱ (۲۰۱۷) آواشناسی اجتماعی به سبب جزئی‌نگری و دقت نهفته در ذات خود از جایگاه ویژه‌ای در میان تمامی زیرشاخه‌های زبان‌شناسی اجتماعی برخوردار است. بدین سبب که زبان‌شناس اجتماعی با اتخاذ نگاهی کل‌نگر تمامی جنبه‌های تنوع زبانی را بررسی می‌کند؛ حال آنکه آواشناس اجتماعی مشخصاً مطالعه تفاوت‌های تلفظی را که از نظر اجتماعی حایز اهمیت است، در دستور کار خود دارد. البته بایستی یادآوری کرد که بررسی این دست تنوعات مشروط بر این است که مشخصه‌های موجود مختص یک فرد نباشد، بلکه در میان گروهی از گویشوران به کار رود.

از جمله موارد قابل بررسی از نگاه آواشناسی اجتماعی زبان‌کردی، بررسی تغییرات واکه‌ای در گفتار روزمره گویشوران مهاجر لیلای ساکن در سنج است. به عبارتی می‌توان این دست تغییرات را به مثابه تلاش در راستای کسب اعتبار و جایگاه اجتماعی از جانب جامعه مهاجران تفسیر کرد که با هدف همگونی بیشتر با جامعه میزبان صورت می‌گیرد. شایان ذکر است که اعتبار یک زبان یا گویش، جایگاهی است که به واسطه استیلای عوامل اجتماعی همچون شاخص‌های فرهنگی، اقتصادی و پیشینه تاریخی در قیاس با دیگر زبان‌ها و گویش‌ها کسب می‌کند. مفهوم اعتبار در زبان‌شناسی اجتماعی توضیحی برای ارجحیت یک گونه در میان گویشوران یک زبان است (اکرت و ریک‌فورد، ۲۰۰۲: ۸۰). شاخص‌های اعتباربخشی آن‌هایی هستند که عموماً توسط یک جامعه به عنوان «درست‌تر» یا «برتر» تلقی می‌شوند و در اغلب موارد گونه معتبر، همان گونه استاندارد نیز محسوب می‌گردد. البته این امر استثنائاتی نیز دارد؛ چراکه گاه ممکن است گونه غیراستاندارد معتبر تشخیص داده شود. اعتبار اجتماعی-زبانی یک گونه در بافتاری که دو یا چند گونه از یک زبان در همجواری همدیگر باشند، نمود بارزتری پیدا می‌کند، این حالت به‌ویژه در سکونت‌گاه‌های شهری محتمل‌تر است؛ چراکه اقشار اجتماعی و گونه‌های زبانی متنوع‌تری را در خود جای می‌دهند و جالب این‌که در اغلب موارد گونه شهری مآبانه از اعتبار بیشتری برخوردار است. برای نمونه در بیشتر کشورهای عربی، حتی اگر گویشوران روستایی و شهری دارای وضعیت اجتماعی-اقتصادی مشابهی باشند، گویش مناطق شهری به لحاظ اجتماعی معتبرتر از گویش مناطق روستایی تلقی می‌گردد (حبیب: ۲۰۱۶، ۳). در تایید این

2. Labov

3. Gal

4. Milroy

5. Marion Schulte

1. Honey, Jhon

«آواشناسی اجتماعی و تنوع در همخوانی‌های ر-گونه در گویش سیسیلی از زبان ایتالیایی، با بهره از چارچوبی ذیل عنوان «SoPhIM» (سرعنوان واژه‌های آواشناسی اجتماعی، تعامل کلامی، پیکره‌ی چند وجهی) به بررسی تنوعات آوایی این واج در تعاملات بینافردی متأثر از عوامل اجتماعی می‌پردازد. این مقاله مجموعه همخوان ر-گونه را متغیری زبانی اجتماعی در گونه سیسیلی معرفی می‌کند. همخوان‌های ر-گونه را می‌توان در دو دسته تک‌مرحله‌ای و چندمرحله‌ای تقسیم کرد که در نتیجه میزان انسداد در چهار تولیدی آواها (دیفراگم) حاصل می‌گردد. براین اساس توزیع انواع سایشی‌ها در مجموعه گفتار گویشوران و تنوع آواشناختی اجتماعی آن را می‌توان در قالب SoPhISM و در سطح خرد مطالعه کرد.

مشتتری^۳ و چوالیر^۴ (۲۰۱۴) در پژوهشی با عنوان «آواشناسی اجتماعی و جوامع دور از وطن هند» به توصیف انواع گونه‌های زبان انگلیسی در جوامع دور از وطن هند، مانند انگلیسی هندی در آفریقای جنوبی می‌پردازند. شایان ذکر است که آواهای برگشتی^۵ در این گونه از زبان انگلیسی، مشخصه‌های مغلوب هستند و الگوهای دمشی، حد واسط آن با انگلیسی سفیدپوستان آفریقای جنوبی محسوب می‌گردد. آواهای سایشی و آواهای بین‌دندانی مانند /ð/ و /θ/ به انگلیسی هندی نزدیک‌تر هستند. وی در این پژوهش خود تغییرات زبانی را حاصل عوامل برون‌زبانی / فرهنگی به شرح ذیل می‌داند:

(الف) داد و ستد زبانی میان گویشوران؛

(ب) تأثیر متقابل گونه‌های رایج زبان انگلیسی در آفریقای جنوبی؛

(ج) تأثیر عوامل اجتماعی درونی همچون سن، جنسیت و قشربندی اجتماعی.

پی اکرت^۶ و پودسوا^۷ (۲۰۱۱). نیز در مقاله «آواشناسی اجتماعی و جنسیت: به سوی همزیستی زبان‌شناسی اجتماعی و واج‌شناسی آزمایشگاهی در انگلیسی آمریکایی» ضمن اشاره به اقبال روزافزون پژوهش‌های زبانی با صبغه اجتماعی، به همکاری و تشریک مساعی میان حوزه آواشناسی اجتماعی، آواشناسان آزمایشگاهی و زبان‌شناسی

در تعامل اتخاذ می‌کنند، به هم مرتبط می‌شوند. نتایج این مطالعه براساس تحلیل آوایی مصاحبه‌های ضبط‌شده و داده‌های در دسترس، حاصل آمده که نتیجه آن گزارش کیفی دقیق داده‌ها در بافت اجتماعی-فرهنگی ایرلند بوده است. شولت در این پژوهش علاوه بر مقوله‌های کلان اجتماعی، هنجارهای عملی در موقعیت‌های مختلف را نیز در نظر گرفته است. بازنمایی آوایی مرتبط به مثابه تحولات در زمانی توصیف و تبیین می‌شوند. این تحولات آوایی از هنگامه استقلال ایرلند بدین سو بررسی گردید؛ چراکه در دوران پسا-انقلابی تلفظ‌های محلی دوباره مورد توجه قرار گرفت و حتی گونه زبانی استعمارگران از حیز انتفاع و اعتبار افتاد و در حوزه‌های رسمی و منزلت‌مند از کاربرد خارج شد.

گافت^۱ در اثر خود در سال (۲۰۱۹) به بررسی آواشناسی اجتماعی عبری مدرن پرداخته است. وی تنوع آوایی در گفتار روزمره به زبان عبری را از نظر اجتماعی معنادار و قابل تفسیر می‌داند. وی در این مقاله به پیشرفت‌های روش‌شناختی و نظری اخیر در تحقیقات آواشناسی اجتماعی در رابطه با تولید و ادراک زبان پرداخته و همچنین چگونگی کاربرد آن‌ها در زبان عبری را به بحث گذاشته است. گافت در بخش عملی پژوهش خود به بررسی متغیرهایی همچون تنوعات زنجیری و آواهای حلقی (h) و (ʔ)، خلفی (r)، سایشی چاکنایی (h) پرداخته و واکه مرکب (ej) را نیز در قالب آواشناسی اجتماعی بررسی کرده است.

هالت^۲ (۲۰۱۶). در اثری با عنوان «تحلیل جامعه‌شناختی تنوع آوایی مصوت‌ها در انگلیسی سیاهان جنوب کشور آمریکا» در قالب تحلیل کمی به بررسی مشخصه‌های آکوستیک گونه گفتاری این زبان در قالب آواشناسی اجتماعی می‌پردازد. وی در تحلیل خود از تلفیق مؤلفه‌های جمعیت‌شناختی، جغرافیایی، سیاسی و زبان‌شناسی اجتماعی با تکنیک‌های سنجش آوایی فیزیکی استفاده می‌کند. به‌عبارت دیگر حالت از روش تحلیل آواشناسی اجتماعی برای مطالعه تنوع واکه‌های منطقه‌ای، در انگلیسی سیاهان آمریکایی بهره می‌برد. از جمله مشخصه‌های مورد بررسی در پژوهش وی تنوعات گویشی چون تحلیل فضای واکه‌ای، پیشین‌شدگی، افراشتگی و گسترش واکه‌ها در این گونه از زبان انگلیسی است که از آن‌ها با عنوان روند تحول واکه‌ای جنوبگانی یاد می‌شود.

سلانا و ایرنه‌ریچی (۲۰۱۶) در پژوهشی با عنوان

3. Mesthrie, R
4. Alida Chevalier
5. Retroflex sounds
6. Eckert, P.
7. Podesva, Robert

1. Gafter, J. Roey
2. Holt, Y.

پیش‌فرض‌های پژوهش پیش رو این است که امکان دارد گویشور مهاجر (گونه لیلای از زبان کردی) در تعامل با جامعه زبانی میزبان (گویش اردلانی از زبان کردی) و با هدف ارتقاء منزلت و افزایش وجهه اجتماعی به‌صورت عامدانه برخی از ویژگی‌های زبانی خود (ویژگی‌های آوایی/ واکه [h:] در قلّه هجا) را در انطباق با (مشخصه‌های آوایی/ واکه [u:] در قلّه هجا) جامعه میزبان تغییر دهد. لذا نگارندگان در تلاش هستند که با تحلیل تغییرات آوایی گویشوران جامعه آماری پژوهش به پرسش‌های زیر پاسخ دهند:

۱. آیا گویشوران لیلای زن و مرد به یک میزان از واکه /u:/ در گفتار روزمره خود استفاده می‌کنند؟
 ۲. آیا میان عامل سن و استفاده از واکه /u:/ در بین گویشوران لیلای ساکن سنجند همبستگی معناداری وجود دارد؟
 ۳. آیا میان طبقه اجتماعی اقتصادی گویشوران لیلای و کاربرد مشخصه‌های آوایی گویش اردلانی رابطه معناداری وجود دارد؟
- با نگاهی به مبانی نظری و پرسش‌های مطرح شده در پژوهش نگارندگان در پی واکاوی تاثیر عوامل اجتماعی (سن، جنسیت و طبقه اجتماعی) بر تمایل به انطباق جوامع مهاجر با جامعه زبانی میزبان و پاسخ به پرسش‌های سه‌گانه فوق هستند.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر به سبب ماهیت داده‌ها و شیوه تحلیل در زمره پژوهش‌های کیفی- کمی قرار دارد. با توجه به اینکه نگارندگان گویشور بومی گونه لیلای از زبان کردی هستند، لذا در مراحل اولیه طراحی پژوهش همچون انتخاب آیت‌های پژوهشی و تحلیل آوایی داده‌ها از شم زبانی خود بهره گرفته‌اند. جامعه آماری پرسش‌شوندگان با در نظر گرفتن مشخصه‌های سن، جنسیت و طبقه اجتماعی به‌صورت نمونه‌گیری نظام‌مند و با توزیع جمعیتی همسان در هریک از این شاخص‌ها انتخاب شدند. توزیع جنسیتی پرسش‌شوندگان ۱۵ مرد و ۱۵ زن در محدوده سنی بین ۱۸ تا ۵۵ سال را شامل می‌شدند. به جهت عدم امکان تشخیص دقیق طبقه اجتماعی پرسش‌شوندگان از ساکنان مناطق مرکزی و برخوردار شهر سنجند به‌عنوان نمایندگان طبقه اجتماعی برخوردار و از ساکنان ناحیه منفصل شهری نایسر که از مناطق حاشیه‌نشین شهر محسوب می‌شوند و عمده ساکنان

اجتماعی می‌پردازند. از دیدگاه ایشان یکی از عمده‌ترین مواردی که باید در این چارچوب مورد توجه جدی قرار گیرد، تنوعات و گرایش‌های جنسیتی است که می‌تواند به غنای تحلیل‌های آواشناختی اجتماعی بیفزاید و در قالب اهداف بلندمدت روش‌شناختی بازتعریف شود.

چارچوب نظری

از آنجایی که جستار حاضر به بررسی رابطه‌ی تاثیر عوامل پیرامونی بر تغییرات زبانی می‌پردازد لذا می‌توان آن را در ذیل پژوهش‌های زبان‌شناسی اجتماعی قرار داد. البته بایستی خاطرنشان کرد علاوه بر تغییرات زبانی، موارد دیگری نیز در حوزه زبان‌شناسی اجتماعی قرار می‌گیرد که شاخص اعتبار زبانی نیز یکی از آنهاست؛ اعتبار زبانی جایگاه اجتماعی برتری است که گویشوران در یک جامعه‌ی زبانی برای گونه‌ای از زبان قائل شده و آن را معتبرتر و برتر تلقی می‌کنند. بررسی تاثیر عوامل محیطی بر تحولات آوایی در چارچوب آواشناسی- اجتماعی^۱ صورت می‌پذیرد که زیرحوزه‌ای از زبان‌شناسی اجتماعی محسوب می‌شود. هدف از این دست پژوهش‌ها بازشناسی نموده‌های آوایی و واج‌شناختی است که گویشور در جهت کسب پذیرش به واسطه تطابق حداکثری با جامعه میزبان از خود بروز می‌دهد. به عبارت دیگر گویشور از جایگزین کردن مشخصه‌های آوایی گویش بومی خود با شاخص‌های آوایی گونه میزبان به‌عنوان وسیله‌ای برای کسب جایگاه اجتماعی بالاتر استفاده می‌کند. نگارندگان با توجه به ابزار و هدف نهفته در این مکانیسم از آن با عنوان «راهبرد آوایی ارتقاء منزلت»^۲ یعنی تطابق حداکثری با مشخصه‌های آوایی گونه زبانی که به لحاظ اجتماعی دارای ارزش و اعتبار بالاتری است، نام می‌برند. در تایید این سخن می‌توان به آراء مافوین^۳ (۲۰۱۰) رجوع کرد که هیچ تغییری در زبان ایجاد نمی‌شود مگر اینکه تحت تاثیر عوامل بیرونی باشد. به عبارت دیگر در غیاب محرک‌ها و عوامل بیرونی هیچ تغییری در زبان ممکن نیست و تمامی این تحولات ناشی از انگیزش‌های اجتماعی نهفته در پس زبان و در پیرامون آن (اجتماع) است. با علم بر این موضوع پژوهش حاضر مبتنی بر راهبرد آوایی ارتقاء منزلت و در چارچوب زبان‌شناسی اجتماعی به بررسی عوامل دخیل در تحولات آوایی گویشوران لیلای می‌پردازد. از جمله

1. Sociophonetics

2. Phonetic Strategies in Prestige Promotion

3. Mufwene, S. S

ردیف	آوانگاری واژه	معادل فارسی	معادل انگلیسی
۱۱	b:ʊtʃk	کوچک	small
۱۲	l:ʊt	بینی	nose
۱۳	k:ʊrɑ	کوره	furnace
۱۴	d:ʊr	دور	far
۱۵	pɑp:ʊtɑ	پروانه	butterfly
۱۶	r:ʊt	برهنه	bare
۱۷	n:ʊk	نخود	pea
۱۸	s:ʊr	قرمز	red
۱۹	b:ʊr	خاکستری	gray
۲۰	s:ʊk	سبک	light

سپس اطلاعات مستخرج در جدولی حاوی گویه‌های اجتماعی (محل سکونت) در دو گروه ساکنان مناطق مرکزی ذیل عنوان CUD^۴ و باشندگان ناحیه منفصل شهری نایسر ذیل عنوان SUD^۵، جنسیت، سن، دسته‌بندی شد و سپس مقادیر به‌دست‌آمده برای محاسبه ضریب همبستگی پیرسون میان جنسیت، سن و طبقه اجتماعی مورد تحلیل و بررسی قرار گرفت.

یافته‌های پژوهش

یافته‌های پژوهش حاکی از این است که طیفی از گویشوران لیلیاخی ساکن شهر سنج متاثر از عوامل سن، جنسیت و طبقه اجتماعی با دامنه گسترده‌ای از تنوعات و به‌صورت عامدانه تغییرات آوایی واکه میانی گرد [u:] مندرج در جایگاه قله هجا واژه‌های مورد پرسش را اعمال و در صورت تغییر آن را با واکه پسین بسته گرد [u:] جایگزین می‌کنند. گروه دوم نیز بدون توجه به این مشخصه و بدون انجام تلاش، واکه مورد نظر را به همان صورت گویش بومی خویش ادا می‌کنند که شرح آن در جدول ذیل (جدول شماره ۲) آمده است.

از مجموع ۶۰۰ داده مستخرج، ۳۹۶ مورد دارای تظاهر آوایی واکه [u:] می‌باشند که معادل ۶۶ درصد از کل است. در ۳۴ درصد باقی مانده، یعنی در ۲۰۴ مورد نیز قله هجا بصورت [u:] تلفظ شده است، به‌عبارتی میزان استفاده از واکه [u:] به طور محسوسی بالاتر است. با نظر به توزیع همسان داده‌ها در دو گروه جنسیتی مهاجرین زن و مرد در گروه‌های سنی بین ۱۸ تا ۵۵ سال نشان از وجود ضریب همبستگی پیرسون منفی معادل با ۰.۳۲۲- میان

آن را کارگران فصلی و اقشار کم درآمد تشکیل می‌دهند، استفاده شد. فصل مشترک در تمامی پرسش‌شوندگان این بود که تمامی آن‌ها گویشور بومی لیلیاخی محسوب شده، در دامنه‌ای بین ۱۰ تا ۲۰ سال از مهاجرت‌شان می‌گذشت. نکته دیگری که درباره ماهیت پژوهش‌هایی با صبغه قوم‌نگاری^۱ و حوزه‌های پژوهشی وابسته بایستی مورد توجه قرار گیرد، فراهم آوردن محیطی طبیعی‌تر و فرصت بیشتر مصاحبه با این افراد است که مستلزم صرف زمان و تلاش بسیار است. لباو (۱۹۶۶)، اکرث^۲ (۱۹۹۱) و میلروی (۱۹۹۱) از این امر با عنوان یکپارچه‌سازی، یعنی شناخت جامعه زبانی یاد می‌کنند و آن را یکی از الزامات پژوهشی معرفی می‌کنند. بنابراین با در نظر گرفتن امکان برقراری ارتباط با افراد حائز ویژگی‌های مورد نظر در طراحی پژوهش و همچنین یکپارچه‌سازی پژوهش از پرسش‌شوندگانی استفاده شد که به واسطه پیوندهای خویشاوندی و همجواری با نگارندگان استفاده شد، تا با بهره‌گیری از این فرصت، فرایند جمع‌آوری داده‌ها و روایی آن‌ها در پژوهش ارتقاء یابد. در مرحله اجرای پژوهش، مجموعه‌ای از ۲۰ واژه مشترک بین گویش اردلانی و لیلیاخی (جدول شماره ۲) با تنوع گویشی در نحوه تلفظ [u:] در جایگاه قله هجای^۳ خوشه‌های همخوانی تهیه شد و در اختیار پرسش‌شوندگان قرار گرفت. در مرحله بعد از آن‌ها خواسته شد که هر کدام از این واژه‌ها را به‌صورتی که در گفتار عادی خود به کار می‌برند، در بطن یک جمله یا اصطلاح مورد استفاده قرار دهند و سپس گفتار هر یک به‌صورت جداگانه در فایل ضبط شد.

جدول ۱. فهرست واژگان مورد پرسش

ردیف	آوانگاری واژه	معادل فارسی	معادل انگلیسی
۱	d:ʊ	دو	two
۲	b:ʊtʃɑ	چرا	why
۳	tʃ:ʊ	رفت	went
۴	k:ʊtʃɑ	کوچه	alley
۵	m:ʊtʃɑ	لقمه	morsel
۶	ħɑt:ʊtʃɑ	آلوچه	Sour plum
۷	d:ʊkɑɫ	دود	smoke
۸	m:ʊ	مو	hair
۹	z:ʊ	زود	soon
۱۰	t:ʊ	توت	mulberry

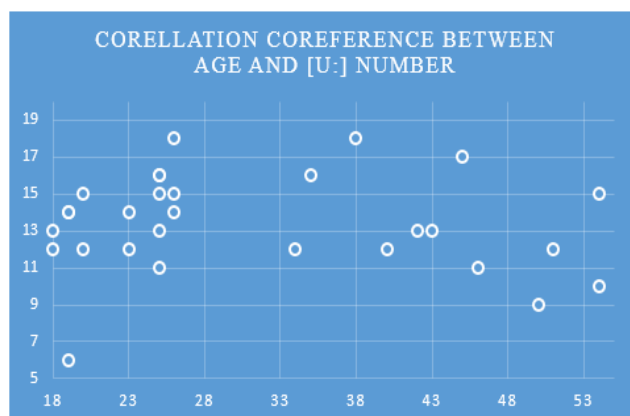
1. Ethnography
2. Eckert
3. nucleus

4. Central Urban District
5. Separated Urban District

شاخص‌های سن و شیوه تلفظ قله هجا به صورت [u:] می‌باشد. با این توضیح می‌توان گفت که گویشوران سنین پایین‌تر تمایل بیشتری به تطابق با جامعه زبانی میزبان داشته و درصد بیشتری از ایشان سعی دارند که به جای گویش بومی خود (لیلاخی) از گویش اردلانی استفاده کنند. (تصویر ۱).

جدول ۲. مقادیر عددی داده‌های گردآوری شده در پژوهش

گوشور شماره	جنسیت	سن	محل سکونت	بسامد استفاده از واکه [u:]	درصد استفاده از واکه [u:]	بسامد استفاده از واکه [:u]	درصد استفاده از واکه [:u]
۱	زن	20	SUD	15	75	5	25
۲	زن	34	SUD	12	60	8	40
۳	زن	25	SUD	16	80	4	20
۴	زن	18	SUD	13	65	7	35
۵	زن	17	SUD	10	50	10	50
۶	زن	19	SUD	14	70	6	30
۷	زن	25	SUD	13	65	7	35
۸	زن	45	CUD	17	85	3	15
۹	زن	25	CUD	16	80	4	20
۱۰	زن	54	CUD	15	75	5	25
۱۱	زن	40	CUD	12	60	8	40
۱۲	زن	38	CUD	18	90	2	10
۱۳	زن	35	CUD	16	80	4	20
۱۴	زن	26	CUD	14	70	6	30
۱۵	زن	51	CUD	12	60	8	40
۱۶	مرد	54	SUD	10	50	10	50
۱۷	مرد	26	SUD	15	75	5	25
۱۸	مرد	19	SUD	14	70	6	30
۱۹	مرد	25	SUD	11	55	9	45
۲۰	مرد	43	SUD	13	65	7	35
۲۱	مرد	50	SUD	9	45	11	55
۲۲	مرد	23	SUD	14	70	6	30
۲۳	مرد	18	SUD	12	60	8	40
۲۴	مرد	19	CUD	6	30	14	70
۲۵	مرد	26	CUD	18	90	2	10
۲۶	مرد	20	CUD	12	60	8	40
۲۷	مرد	46	CUD	11	55	9	45
۲۸	مرد	42	CUD	13	65	7	35
۲۹	مرد	23	CUD	12	60	8	40
۳۰	مرد	25	CUD	15	75	5	25
مجموع	-	-	-	396	66%	204	34%

شکل ۱. همبستگی میان سن و تعداد تظاهرات آوایی [u:]

هجا استفاده کنند؟ زنان در مقایسه با مردان تمایل بیشتری به استفاده از واژه /u:/ در گفتار خود دارند، به بیان دیگر میل تطابق بیشینه با گویش معتبرتر و مشخصه‌های آن در زنان بیشتر از مردان است.

آیا میان عامل سن و استفاده از واژه /u:/ در بین گویشوران لیلخی ساکن سنندج همبستگی معناداری وجود دارد؟ در بین گویشوران لیلخی ساکن سنندج میان عامل سن و استفاده از واژه /u:/ همبستگی منفی قوی وجود دارد یعنی سنین پایین‌تر تمایل بیشتری به استفاده از این واژه به‌عنوان مشخصه گونه اردلانی و تطابق بیشتر با جامعه میزبان از خود نشان می‌دهند.

آیا میان طبقه اجتماعی اقتصادی گویشوران لیلخی و کاربرد مشخصه‌های آوایی گویش اردلانی رابطه معناداری وجود دارد؟ از میان گویشوران لیلخی ساکن سنندج، گروه متعلق به طبقه اجتماعی برخوردار، بیش از گروه دیگر (مهاجرین ساکن در مناطق کم‌برخوردارتر) تمایل بیشتری به استفاده از مشخصه‌های آوایی گونه اردلانی دارند. در اینجا بایستی خاطر نشان کرد مواردی که بیشتر مورد اشاره قرار گرفت در زمره عامل محرک و برانگیزاننده این تغییرات هستند اما آنچه نباید مغفول بماند عوامل فرهنگی نهفته در بنیاد جامعه است که سبب اصلی این گونه تغییرات و در واقع خاستگاه دیدگاه ارزش‌گذاری میان گونه‌های یک زبان مشخص است. چنان‌که در فرهنگ غالب، ساکنان نواحی روستایی و دهقانان در مقایسه با شهرنشینان، قشر فرودست و امی جامعه به حساب می‌آیند که برای جبران این کمبود در تکاپو برای پنهان کردن هویت و مشخصه‌های بومی خود و تطابق حداکثری با قشر فرادست هستند که یکی از بارزترین نشانه‌های آن در زبان نمود پیدا می‌کند. البته بایستی خاطر نشان کرد که این امر به‌صورت متجانس و فراگیر برای تمامی این گروه از افراد صدق نمی‌کند و هر فرد بنا بر ویژگی‌های فردی و اجتماعی به‌صورت بالقوه زمینه بروز تظاهرات آوایی از این دست را دارا است. لذا در این جستار عواملی همچون جنسیت، سن و طبقه اجتماعی و تاثیر هر یک از آن‌ها به‌صورت جداگانه و در جهت پیش‌بینی میزان تمایل به همگونی و تطابق مورد واکاوی قرار گرفت. بدین ترتیب که از یک سو عوامل انگیزتگی این تغییرات به‌ویژه در میان گویشورانی که در قالب گروه‌های مهاجر به جامعه زبانی دیگر نقل مکان می‌کنند بازنشاسی شد و در دیگر سو، نوع راهبردی که توسط ایشان و در راستای کسب تطابق

در تفسیر تصویر بالا نیز باید این نکته خاطر نشان گردد که غیر خطی بودن نمودارهای فوق و الگوی حرکت چپ به راست آن، نشان دهنده رابطه منفی بین سن و میزان استفاده از واژه [u:] است.

در بررسی نقش جنسیت در اعمال تحولات آوایی و انتخاب واژه مورد نظر در واژگان مورد پرسش مشاهده شد که زنان از مجموع ۳۹۶ آیتم متاثر از تغییر واژه، سهمی بالغ بر ۲۱۳ مورد را به خود اختصاص داده‌اند؛ حال آنکه این میزان در پرسش‌شوندگان مردان ۱۸۳ مورد است که نشان می‌دهد اغلب زنان در ادای واژه‌های مورد پرسش یعنی با کمینه ۶۰٪ تا بیشینه ۹۰٪ و انحراف معیار ۱۱۰۰۵ از واژه [u:] استفاده می‌کنند. حال آنکه دامنه این تغییرات برای شرکت کنندگان مرد بین ۵۰٪ تا ۹۰٪ و انحراف معیار ۱۴۰۲۲ است که نشان می‌دهد گروه زنان به‌صورت آگاهانه‌تری از این تنوعات و راهبردهای تطابق بهره می‌گیرند.

همان‌گونه که در روش پژوهش گفته شد، به سبب ماهیت کیفی طبقه اجتماعی و عدم امکان تعیین طبقه اجتماعی، محل سکونت پرسش‌شوندگان به‌عنوان معیار متمایزکننده دو گروه برخوردار و کم‌برخوردارتر و متعاقباً طبقه اجتماعی مرفه (ساکنین مناطق مرکزی شهر) از اقشار فرودست جامعه (ساکنین حاشیه شهر) در نظر گرفته شد. میزان استفاده از مشخصه‌های واژه‌های گونه اردلانی در میان قشر بهره‌مند جامعه با اختصاص ۲۰۷ مورد از مجموع ۳۹۶ یعنی ۵۲۰۲۷ در برابر ۱۸۹ آیتم معادل با ۴۷۰۷۳ درصد نشان‌گر رابطه مستقیم میان این دو عامل است. بدین ترتیب می‌توان گفت که طبقات اجتماعی بهره‌مند در مقایسه با ساکنان مناطق کم‌برخوردارتر تمایل بیشتری به استفاده از گونه اردلانی و کاربرد واژه [u:] و صورت‌های زبانی معتبرتر دارند.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از انجام پژوهش در حوزه زبان‌شناسی اجتماعی بررسی تاثیر بافتار و عوامل اجتماعی بر زبان است. این عوامل از یک سو موجب پویایی زبان شده و از سویی دیگر مبین پیامدهایی هستند که بر گویش‌های منشعب از آن تاثیر می‌گذارند. با این توضیح می‌توان نتایج حاصل از این جستار را در حوزه آواشناسی اجتماعی و در پاسخ به سوالات پژوهش چنین خلاصه کرد که:

آیا گویشوران زن و مرد لیلخی ساکن در شهر سنندج به یک اندازه تمایل دارند که از واژه‌ی /u:/ در جایگاه قله‌ی

زمینه را برای انقراض گونه‌هایی که از اعتبار اجتماعی کمتری برخوردار هستند فراهم آورد. این در حالی است که به لحاظ علمی هیچ گونه‌ای به لحاظ ارزش، تفوقی بر گونه‌های دیگر ندارد و این تلقی‌ها صرفاً مولود تأثیرات اجتماعی و باشندگان جامعه است. با این توضیح و متاسفانه با توجه به زیست‌جهان نگارندگان و در نتیجه مشاهدات مستقیم به‌عنوان زبان‌شناس گویشور بومی، لیلآخی را می‌توان در زمره گویش‌های در معرض خطر انقراض به حساب آورد و بسا یکی از اهداف انتخاب این گویش نیز در این علت نهفته است. با این توضیح بررسی تأثیرات بلندمدت این تغییرات بر ساختار زبانی گویش‌های کردی می‌تواند موضوعی جذاب برای پژوهش‌های آتی محسوب گردد.

References

- Celata, C., Meluzzi, C., & Ricci, I. (2016). The sociophonetics of rhotic variation in Sicilian dialects and Sicilian Italian: corpus, methodology and first results. *Loquens*, 3(1), e025-e025.
- Eckert, P. Robert Podesva (2011). *Sociophonetics and Sexuality: Toward a Symbiosis of Sociolinguistics and Laboratory Phonology*. *American Speech*, 86. <https://doi.org/10.1215/00031283-1277465>
- Eckert, P., & Rickford, J. R. (Eds.). (2001). *Style and sociolinguistic variation*. Cambridge University Press.
- Gafter, R. J. (2019). Modern Hebrew sociophonetics. *Brill's Journal of Afroasiatic Languages and Linguistics*, 11(1), 226-242.
- Gumperz, J. J., & Cook-Gumperz, J. (2008). Studying language, culture, and society: Sociolinguistics or linguistic anthropology?. *Journal of sociolinguistics*, 12(4).
- Habib, Rania. (2016). "Bidirectional linguistic change in rural child and adolescent language in Syria". *International Journal of Dialectologia* :117-141
- Honey, Jhon. (2017). Sociophonology. *Hand book of sociolinguistics*. Chapter 6. Blackwell Publishing Ltd.
- Kroch, Anthony (April 1978). "Toward a Theory of Social Dialect Variation". *Language in Society*. 7(1): 17-36.
- Labov, William (1997). *Sociolinguistics patterns*. Language Arts & Disciplines University of Pennsylvania Press,
- Mccarus, E. M. (2007). Kurdish Morphology. *Morphologies of Asia and Africa*, 2:1021-1049.
- Mesthrie, R., & Chevalier, A. (2014). Sociophonetics and the Indian diaspora. *English in the Indian Diaspora*, 85.
- Mohammadi, Sadegh & Alinezhad, Batool & Rezai, Vali. (2015). The Prosodization of Weak Function Words in Kurdish Language (Leilakhi Dialect). *International Journal of Linguistics*. 7. 42. 10.5296/ijl.v7i4.8065.
- Mufwene, S. S. (2008) *Language Evolution: Contact, Competition, and Change*. London: Continuum Press
- Schulte, M. (2023). *The sociophonetics of Dublin English: Phonetic realisation and sociopragmatic variation*. John Benjamins.
- Stockwell, Robert Minkova, Donka; (2002). "How much shifting actually occurred in the historical English vowel shift?" *Studies in the History of the English Language: A Millennial Perspective*. Mouton de Gruyter
- Y. Holt (2016). Sociophonetics analysis of vowel variation in African American English in the Southern United States. *Journal of the Acoustical Society of America*, 140.
- حداکثری با جامعه میزبان و ارتقاء طبقه منزلتی و اجتماعی فرد مورد استفاده قرار گرفته بود نیز معرفی شد. کوتاه سخن اینکه جامعه مورد بررسی با بهره‌گیری از راهبرد آوایی در تلاش برای ارتقاء منزلت خویش بهره می‌گیرند.
- در این جستار دیدیم که گروه غالب گویشوران مهاجر لیلآخی به فراخور ویژگی‌هایی که ذکر آن رفت در تلاش برای همگونی بیشتر با جامعه شهری و یا به نحوی، پنهان کردن مشخصه‌های آوایی نشاندار گویش خود با استفاده از «راهبردهای آوایی ارتقاء منزلت» هستند. البته همان‌گونه که گفته شد برخی از عوامل اجتماعی شرایط را پیچیده‌تر می‌سازند و به گونه‌ای که همه مهاجران، حاضر به اعمال تغییر در نیل به سطوحی از مطابقت نیستند. اما آنچه در لایه‌های زیرین جامعه رخ می‌دهد روندی است که می‌تواند